

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTI ODJEL

PREDMET KUNIĆ I OSTALI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacije br. 68955/12 i 15 ostalih – vidi listu u dodatku)

PRESUDA

STRAZBUR

14. novembar 2017.

Ova presuda postat će konačna pod uslovima propisanim u članu 44. stav 2. Konvencije. Presuda može biti predmet redakcijskih izmjena.

U predmetu Kunić i ostali protiv Bosne i Hercegovine,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Ganna Yudkivska, *predsjednica*,

Vincent A. De Gaetano,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Faris Vehabović,

Iulia Motoc,

Carlo Ranzoni,

Georges Ravarani, *sudije*,

i Andrea Tamietti, *zamjenik registrara Odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost održanog 17. oktobra 2017. godine,

donijelo je sljedeću presudu:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je sa 16 aplikacija (br. 68955/12, 7270/15, 7286/15, 7316/15, 7321/15, 7325/15, 7336/15, 7408/15, 7418/15, 7429/15, 19494/15, 19501/15, 19547/15, 19548/15, 19550/15 i 19617/15) protiv Bosne i Hercegovine koje su podnesene Sudu u skladu sa članom 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija) od strane 16 državljana Bosne i Hercegovine u periodu od 22. oktobra 2012. do 13. aprila 2015. godine. Lista aplikanata sa njihovim ličnim podacima data je u dodatku.

2. Prvog aplikanta, g. Kunića je zastupao g. A. Petrušić, advokat iz Zenice. Ostale aplikante je zastupao g. M. Alić, advokat iz Zenice. Vladu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada) zastupala je njihova tadašnja zastupnica, gđa M. Mijić i tadašnja zamjenica zastupnice, gđa Z. Ibrahimović.

3. Aplikanti su se žalili na neprovođenje pravosnažnih presuda domaćih sudova donesenih u njihovu korist.

4. Dana 31. avgusta 2015. godine, aplikacije su dostavljene Vladi.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI SLUČAJA**

5. Presudom Kantonalnog suda u Zenici od 5. februara 2007. godine, trima presudama Općinskog suda u Tešnju od 30. jula 2008.,

31. marta 2008. i 15. maja 2009. godine, i presudom Općinskog suda u Zenici od 26. aprila 2007. godine, koje su postale pravosnažne 5. februara 2007., 18. avgusta 2008., 23. marta 2009., 25. juna 2010., odnosno 27. marta 2008. godine, Zeničko-dobojskom kantonu (*Zeničko-dobojski kanton*; jedan od deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine) je naloženo da aplikantima isplati različite iznose po osnovu neisplaćenih naknada iz radnog odnosa, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

6. Općinski sud u Zenici i Općinski sud u Tešnju su dostavili rješenja o izvršenju od 2. marta 2007., 5. aprila 2010., 2. marta 2010., 14. decembra 2010., odnosno 24. juna 2008. banci na provođenje, koja su uvrštena kao odbici na računu izvršenika.

7. Banka je nakon toga u nekoliko navrata obavijestila nadležne sudove da izvršenje nije moguće jer su budžetska sredstva izdvojena za te svrhe već bila potrošena.

8. Prvi aplikant, g. Suljo Kunić se 12. jula 2008. godine žalio Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud) zbog neizvršenja presude.

9. Dana 12 oktobra 2011. godine (odluka br. AP 2110/08), Ustavni sud je utvrdio kršenje člana 6. stav 1. Konvencije i člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju u predmetu g. Sulje Kunića i deset drugih predmeta zbog produženog neizvršenja pravosnažnih presuda donesenih u korist apelanata. Naložio je vladi Zeničko-dobojskog kantona da poduzme neophodne korake kako bi osigurao isplatu kantonalnog duga po osnovu pravosnažnih presuda u razumnom roku.

Relevantni dio odluke glasi:

“39. ... Sud zapaža da do izvršenja presuda [u korist apelanata] nije došlo jer na izvršenikovom transakcijskom računu nije bilo novčanih sredstava.

...

45. Ustavni sud napominje da su, prema Ustavu Bosne i Hercegovine, te prema članu 1. Evropske konvencije, svi nivoi vlasti dužni osigurati poštivanje individualnih ljudskih prava u koja se ubraja i pravo na izvršenje pravosnažne sudske odluke prema članu 6. stav 1. Konvencije, uključujući i pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju ... Obim ove obaveze nije smanjen u ovom predmetu, bez obzira na veliki broj presuda... [Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda za ljudska prava, usvojen u predmetu *Jeličić protiv BiH* i *Čolić i ostali protiv BiH* prema kojem Sud i dalje ponavlja da "ne prihvata da državne vlasti navode nedostatak sredstava kao ispriku za nepoštivanje obaveza proisteklih iz presude. Doduše, odgoda u izvršenju presude može se opravdati posebnim okolnostima, ali odgoda ne može biti takva da naruši srž prava koje štiti član 6 stav 1" ...

46. Ustavni sud podržava navedeni stav Evropskog... mada je Ustavni sud svjestan da globalna ekonomska kriza neminovno mora utjecati na Bosnu i Hercegovinu... Sud zapaža da su u konkretnom slučaju federalni i kantonalni nivo vlasti preduzeli korake s ciljem izvršenja pravosnažnih sudskih odluka. Članom 138. Zakona o izvršnom postupku FBiH iz 2003. godine propisano je da se izvršenje na teret sredstava budžeta Federacije i kantona provodi u visini predviđenoj na određenoj poziciji budžeta... i da

se povjerioci koji ostvaruju svoja novčana potraživanja iz budžeta namiruju onim redom kojim su stekli pravo da namire iz budžeta... Iz budžeta Zeničko-dobojskog kantona usvojenih za 2010. i 2011. godinu vidi se da je Zeničko-dobojski kanton za izvršenje sudskih presuda izdvojio po 100.000 KM.

...

48. U konkretnom slučaju, suština problema je, prema shvatanju Ustavnog suda, u tome što Zeničko-dobojski kanton nije utvrdio tačan broj neizvršenih presuda, niti napravio ukupan zbir i listu svih potraživanja... bez čega je nemoguće procijeniti kada će povjerioci biti isplaćeni. Osim toga, trebala bi postojati centralna i transparentna evidencija potraživanja svih povjerilaca sačinjena hronološkim redoslijedom prema datumu njihovog izvršnog naslova. Ona bi trebala uključivati i rokove za izvršenje i listu eventualnih djelimičnih isplata. Time bi se doprinijelo sprječavanju zloupotreba izvršnog postupka. Ovom mjerom i adekvatnim sredstvima u godišnjem budžetu osiguralo bi se izvršenje svih pravosnažnih presuda u razumnom roku... a Zeničko-dobojski kanton bi ispunio svoju pozitivnu obavezu iz člana 6. stav 1. i člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju.

...

50. Sud je mišljenja da je usvajanje člana 138. Zakona o izvršnom postupku iz 2003. godine imalo legitiman cilj, jer bi istovremeno izvršenje velikog broja pravosnažnih presuda dovelo u pitanje normalno funkcioniranje kantona. Međutim, način na koji je u konkretnom slučaju izvršeno ograničenje izvršenja pravosnažne sudske odluke doveo je u pitanje princip proporcionalnosti iz člana 1. Protokola broj 1., koji podrazumijeva da postoji "fer balans" između javnog interesa šire zajednice i poštivanja individualnih ljudskih prava ... Članom 138. se na apelante stavlja neproporcionalan teret ... oni su dovedeni u situaciju potpune nesigurnosti u pogledu namirenja svojih potraživanja...

...

52. S ciljem ispunjavanja navedenih pozitivnih obaveza, Vlada Zeničko-dobojskog kantona mora izračunati ukupnu sumu novca koju je obavezna isplatiti povjeriocima, te sačiniti sveobuhvatnu i transparentnu evidenciju ... Ustavni sud neće određivati koliki će biti "razuman rok" ... ali on u svakom slučaju mora biti u skladu sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije i članom 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju.

...

54. ... U trenutnoj situaciji, apelanti kao imaoci izvršnog sudskog naslova nemaju garancije da će u razumnom roku moći naplatiti svoja potraživanja od Zeničko-dobojskog kantona."

10. Ustavni sud je 16. januara 2013. godine usvojio odluku kojom je konstatirao da njegova odluka od 12. oktobra 2011. i osam drugih odluka o istoj stvari koje se odnose na različite apelante (vidi stav 15 u nastavku) nisu izvršene.

11. Pravosnažne presude u korist aplikanata još uvijek nisu izvršene.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Ustav Zeničko-dobojskog kantona

12. Članom 19. Ustava Zeničko-dobojskog kantona (*Ustav Zeničko-dobojskog kantona*, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, "SN FBiH", br. 7/96) utvrđeno je da su u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, Federacija i Zeničko-dobojski kanton nadležni za jamčenje i ostvarivanje ljudskih prava u okvirima svojih nadležnosti. Kantonalna vlada je nadležna za izvršavanje pravosnažnih sudskih odluka (član 50 tačka b).

B. Odluka o mjerilima i kriterijima za zaključivanje vansudskih nagodbi na teret budžeta Zeničko-dobojskog kantona

13. Vlada Zeničko-dobojskog kantona je 14. novembra 2013. godine usvojila *Odluku o mjerilima i kriterijima za zaključivanje vansudskih nagodbi na teret budžeta Zeničko-dobojskog kantona* (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona br. 13/13), kojom se utvrđuje postupak za zaključivanje vansudskih nagodbi na teret budžeta Kantona. Prijedlozi vansudskih nagodbi će se prihvatiti pod uslovom da povjerioci otpišu dio svojih potraživanja (glavnicu, i/ili zatezne kamate i/ili troškove postupka) i povuku svoje zahtjeve za izvršenjem pred nadležnim sudovima. Prioritet se daje povjeriocima koji se odreknu najvećeg dijela svojih potraživanja.

C. Zakon o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine iz 2003. godine

14. Zakon o izvršnom postupku iz 2003. godine (SN FBH br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 35/12, 35/12 i 46/16) omogućava ograničenje izvršenja pravosnažnih presuda protiv Federacije Bosne i Hercegovine i kantona: one će se izvršiti samo u visini predviđenoj na određenoj poziciji budžeta u federalnom i kantonalnim budžetima, a predviđeni iznos ne može biti niži od 0,3% ukupnog budžeta (član 138, stavovi (3) i (6)). Izvršenja će se provoditi prema hronološkom redoslijedu u zavisnosti od toga kada je presuda postala pravosnažna. Zastarjevanje se ne primjenjuje na ove zahtjeve (član 138 (5)).

D. Sudska praksa Ustavnog suda

15. Nakon odluke AP 2110/08 od 12. oktobra 2011. (vidi stav 9 u gornjem tekstu), Ustavni sud je donio još osam odluka u istoj stvari, u predmetima više osoba koje nisu aplikanti u ovom predmetu: AP 584/09 od 9. novembra 2011., AP 545/09 od 23. februara 2012., AP 1316/09 od 14

marta 2012., AP 2972/09 od 13. juna 2012., AP 2535/09 od 13. juna 2012., AP 801/09 od 18. aprila 2012., AP 633/09 od 18. aprila 2012. i AP 1209/09 od 18. aprila 2012. godine. Nijedna od ovih odluka nije izvršena.

PRAVO

I. SPAJANJE APLIKACIJA

16. S obzirom na njihov zajedničku činjeničnu i pravnu pozadinu, Sud je odlučio spojiti ovih šesnaest aplikacija u skladu s pravilom 42. stav 1. Pravila Suda.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. STAV 1. KONVENCIJE I ČLANA 1. PROTOKOLA br.1 UZ KONVENCIJU

17. Aplikanti su se žalili na neprovođenje pravosnažnih presuda domaćih sudova navedenih u stavu 5. u gornjem tekstu. Pozvali su se na član 6. stav 1. Konvencije i član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6. stav 1. u relevantnom dijelu glasi:

"Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ..., ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, uspostavljenim na osnovu zakona."

Član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

A. Dopustivost

1. Prigovor Vlade o dopustivosti

18. Vlada je tvrdila da treba odbaciti sve aplikacije izuzev one g. Sulje Kunića, jer nisu iscrpljeni svi pravni lijekovi, budući da se aplikanti nisu žalili na neizvršenje pred Ustavnim sudom.

19. Aplikanti su tvrdili da se ustavna žalba ne može smatrati efektivnim pravnim lijekom za njihove pritužbe, s obzirom na to da nijedna odluka Ustavnog suda u ovoj stvari nije izvršena.

2. Ocjena Suda

20. Sud ponavlja da se kod primjene pravila o iscrpljivanju domaćih pravnih lijekova iz člana 35. stav 1. Konvencije mora uzeti u obzir činjenica da se ono primjenjuje u kontekstu mašinerije za zaštitu ljudskih prava koju su Strane potpisnice pristale da uvedu. Prema tome, Sud prihvata da se član 35. mora primjenjivati sa određenom dozom fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma. Također je naveo da pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih lijekova nije apsolutno, niti se može automatski primjenjivati; u razmatranju da li je ovo pravilo poštovano, ključno je da se uzmu u obzir konkretne okolnosti u datom predmetu. To znači, između ostalog, da Sud mora realno razmotriti ne samo postojanje formalnih pravnih lijekova u pravnom sistemu Strane ugovornice, nego i opći pravni i politički kontekst u kojem oni funkcioniraju, kao i lične okolnosti aplikanta (vidi *Akdivar i Ostali protiv Turske*, 16. septembar 1996., § 69, Izvještaji o presudama i odlukama 1996-IV; *Selmouni v. France* [GC], br. 25803/94, § 77, ESLJP 1999-V; i *Salah Sheekh protiv Holandije*, br. 1948/04, § 121, 11. januar 2007.).

21. Vraćajući se na konkretni predmet, Sud navodi da je Ustavni sud utvrdio kršenje člana 6. stav 1. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju u slučaju prvog aplikanta i naložio vladi Zeničko-dobojskog kantona da poduzme neophodne korake kako bi osigurao isplatu kantonalnog duga po osnovu pravosnažnih presuda u razumnom roku. Naknadno je Ustavni sud donio još osam odluka u predmetima u kojima su pokrenuta ista pitanja kao i u ovom slučaju, uz iste pravne argumente i instrukcije kantonalnoj vladi. Međutim, Ustavni sud je 16. januara 2013. godine usvojio odluku kojom je konstatirao da ove odluke nisu izvršene (vidi stavove 10 i 15 u gornjem tekstu). Dakle, nije dokazano da je u ovoj konkretnoj stvari žalba Ustavnom sudu uspjela pružiti obeštećenje aplikantima, niti da je ponudila razumne izgleda za uspjeh. U ovim okolnostima, Sud smatra da se prigovor Vlade po osnovu neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova ne može prihvatiti (vidi, *mutatis mutandis*, *Hadžimejlić i Ostali protiv Bosne i Hercegovine*, br. 3427/13, 74569/13 i 7157/14, § 46, 3. novembar 2015.).

3. Zaključak

22. Sud primjećuje da aplikacije nisu očigledno neosnovane u smislu člana 35. stav 3. (a) Konvencije. Također napominje da nisu nedopustive ni po kom osnovu. Stoga se moraju proglasiti dopustivim.

B. Meritum

1. Podnesci aplikanata

23. Aplikanti su u suštini tvrdili da princip vladavine prava koji se Bosna i Hercegovina obavezala poštivati kada je ratificirala Konvenciju zahtijeva da se svaka presuda izvrši bez odlaganja.

2. Podnesci Vlade

24. Vlada je navela da tužena država i vlada Zeničko-dobojskog kantona nikada nisu osporavali pravo aplikanata na izvršenje pravosnažnih presuda u njihovu korist. U tom smislu, Federacija je usvojila izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku iz 2003. godine, kojim je regulirano izvršenje pravosnažnih presuda protiv Federacije i kantona, dok je kantonalna vlada pozvala povjerioce da zakluče vansudske nagodbe po osnovu Odluke o mjerilima i kriterijima za zaključivanje vansudskih nagodbi iz 2013. godine. Nakon odluke Ustavnog suda od 12. oktobra 2011. godine, kantonalna vlada je utvrdila broj neizvršenih presuda i ukupan iznos duga, te uspostavila centralnu evidenciju svih potraživanja. U 2011. godini je broj povjerilaca bio je 6,536, a ukupan dug je iznosio 64.631.526,53 konvertibilne marke (KM)¹. U 2014. godini je broj povjerilaca bio je 2,215, a ukupan dug je iznosio 92.797.380,03 KM. Zbirni dug je 2015. godine porastao na 111,040,509 KM.

25. Vlada je dalje usvrdila da je odlaganje izvršenja bilo opravdano zbog iznosa javnog duga Zeničko-dobojskog kantona, jer bi u suprotnom bila ugrožena makroekonomska i fiskalna održivost. Kantonalna vlada je bila spremna izvršiti sve pravosnažne presude protiv nje, a sve mjere koje su poduzete u tom pravcu bile su osmišljene tako da se stvori „pravična ravnoteža“ između javnog interesa šire zajednice i poštivanja individualnih osnovnih ljudskih prava. Kantonalna vlada je 2014. godine izdvojila 400,000 KM u budžetu za te svrhe. Osim toga, 38 vansudskih nagodbi zaključeno je iste godine.

3. Ocjena Suda

26. Opći principi koji se odnose na neizvršenje presuda domaćih sudova utvrđeni su u predmetu *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine* (br. 41183/02, §§ 38-39, ESLJP 2006 XII). Naime, Sud je naveo kako ne prihvata da državne vlasti navode nedostatak sredstava kao ispriku za nepoštivanje obaveza proisteklih iz presude (vidi *ibid.*, § 39; vidi i *R. Kačapor i Ostali protiv Srbije*, br. 2269/06 *et al.*, § 114, 15. januar 2008., i *Arbačiauskienė protiv Litvanije*, br. 2971/08, § 87, 1. mart 2016.). Doduše, odgoda u

¹ Za konvertibilnu marku (KM) se koristi isti fiksni tečaj prema euru (EUR) kao i za njemačku marku (DM) (1 EUR = 1.95583 KM).

izvršenju presude može se opravdati posebnim okolnostima, ali odgoda ne može biti takva da naruši srž prava koje štiti član 6. stav 1. (vidi *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, § 35, ESLJP 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije*, br. 11931/03, § 41, 30. juni 2005.).

27. Osim toga, Sud napominje da nemogućnost izvršenja pravosnažne presude u korist aplikanta predstavlja miješanje u njegovo pravo na neometano uživanje imovine, kao što glasi prva rečenica prvog stava člana 1. Protokola br. 1 (vidi, između ostalih, *Burdov*, citirano u gornjem tekstu, § 40; *Jasiūnienė protiv Litvanije*, br. 41510/98, § 45, 6. mart 2003.; i *Voytenko protiv Ukrajine*, br. 18966/02, § 53, 29. juni 2004.)

28. U svojoj odluci od 12. oktobra 2011. godine, Ustavni sud je utvrdio da su produženim neizvršavanjem pravosnažnih presuda prekršena prava apelanata (uključujući prvog aplikanta u ovom slučaju), što predstavlja kršenje člana 6. stav 1. Konvencije i člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju. Vladi Zeničko-dobojskog kantona je naloženo da poduzme neophodne korake kako bi osigurala izvršenje pravosnažnih presuda iz kantonalnog budžeta u razumnom roku. Ustavni sud je naročito naglasio da bi kantonalna vlada trebala utvrditi tačan broj neizvršenih presuda i ukupan zbir svih potraživanja, te uspostaviti centraliziranu, hronološku i transparentnu evidenciju koja bi uključivala rokove izvršenja i pomogla u sprječavanju zloupotreba izvršnog postupka. Ustavni sud je 16. januara 2013. godine usvojio odluku kojom je konstatirao da njegova odluka od 12. oktobra 2011. i osam drugih odluka o istoj stvari nisu izvršene.

29. Sud primjećuje da je kantonalna vlada u međuvremenu provela neke od općih mjera koje je naložio Ustavni sud. Međutim, još uvijek nisu utvrđeni rokovi za izvršenje. Osim toga, na osnovu informacija koje je dostavila Vlada, čini se da kantonalna vlada poziva na zaključivanje vansudskih nagodbi u kojima bi se povjerioci morali odreći dijela svojih potraživanja (vidi stav 13 u gornjem tekstu).

30. Dakle, situacija aplikantata je i dalje nepromijenjena. Postoje pravosnažne presude koje su donesene u njihovu korist i koje nisu izvršene, i oni su još uvijek suočeni sa neizvjesnošću da li će i kada će te presude biti izvršene. Sud primjećuje da su presude domaćih sudova koje se razmatraju u ovom predmetu postale pravosnažne prije prije sedam ili više od jedanaest godina. Takva odlaganja izvršenja su već ranije opisana kao preduga (vidi *Jeličić*, citirano u gornjem tekstu, § 40; *Čolić i ostali protiv Bosne i Hercegovine*, br. 1218/07 *et al.*, 10. novembar 2009, § 15; i *Runić i ostali protiv Bosne i Hercegovine*, br. 28735/06 *et al.*, 15. novembar 2011., § 21). Sud ne vidi razlog da odstupi od takve sudske prakse u ovom predmetu.

31. Nepoduzimanjem neophodnih mjera tokom dužeg vremenskog perioda u cilju izvršenja pravosnažnih presuda u ovom predmetu, nadležne vlasti su lišile odredbe člana 6. stav 1. svakog korisnog efekta i onemogućile aplikantima da dobiju novac na koji imaju pravo. Spomenuto nepoduzimanje mjera je dovelo i do neproporcionalnog uplitanja u njihovo

mirno uživanje imovine (vidi, između ostalog, *Khachatryan protiv Armenije*, br. 31761/04, § 69, 1. decembar 2009., i *Voronkov protiv Rusije*, br. 39678/03, § 57, 30. juli 2015.). Dakle, došlo je do kršenja člana 6. stav 1. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih presuda domaćih sudova u korist aplikanata.

III. PRIMJENA ČLANA 46 KONVENCIJE

32. Člana 46. Konvencije glasi:

“1. Visoke strane ugovornice preuzimaju obavezu da se povinuju konačnoj presudi Suda u svakom predmetu u kome su stranke.

2. Konačna odluka Suda se dostavlja Komitetu ministara koji nadgleda njeno izvršenje.”

33. Kršenje koje je Sud utvrdio u ovom predmetu utiče na mnogo osoba (vidi stav 24 u gornjem tekstu). Već postoji preko četiri stotine sličnih aplikacija koje su podnesene Sudu. Dakle, prije razmatranja individualnih zahtjeva aplikanata za pravičnom naknadom prema članu 41. Konvencije, Sud želi da razmotri koje posljedice mogu nastati po tuženu Državu po osnovu člana 46. Konvencije. Sud napominje da prema članu 46., Visoke strane ugovornice preuzimaju obavezu da se povinuju konačnoj presudi Suda u svakom predmetu u kome su stranke, a izvršenje nadgleda Komitet ministara Vijeća Evrope. Iz toga slijedi da presuda u kojoj Sud utvrdi da je došlo do kršenja nameće zakonsku obavezu tuženoj državi ne samo da osobama isplati dosuđene iznose u cilju pravičnog zadovoljenja prema članu 41., nego i da pod nadzorom Komiteta ministara provede odgovarajuće opće i/ili individualne mjere (vidi *Assanidze protiv Gruzije* [GC], br. 71503/01, § 198, ESLJP 2004-II, i *Greens i M.T. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 60041/08 i 60054/08, § 106, ESLJP 2010 (dijelovi)).

34. Država je dužna da poduzme takve mjere i u odnosu na druge osobe koje su u istom položaju kao aplikanti, i to provođenjem općih mjera koje je naveo Ustavni sud u odluci od 12. oktobra 2011. (po analogiji, vidi *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, br. 39462/03, § 28, 20. novembar 2007. i *Čolić i Ostali*, citirano u gornjem tekstu, § 17).

35. Što se tiče drugih sličnih aplikacija koje su podnesene Sudu prije donošenja ove presude, ako je Vlada obaviještena o njima prema Pravilu 54 § 2 (b) Poslovnika Suda, Sud smatra da tužena država mora omogućiti odgovarajuću i dovoljnu naknade svim aplikantima. Takva naknada može se ostvariti putem *ad hoc* rješenja, kao što su prijateljske nagodbe sa aplikantima ili jednostrane ponude u skladu sa zahtjevima Konvencije, kao i sa kriterijima utvrđenim u stavovima 37 i 40 u nastavku (vidi *Burdov protiv Rusije* (br. 2), br. 33509/04, § 145, ESLJP 2009-I; i *Čolić i ostali*, citirano u gornjem tekstu, § 18).

IV. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

36. Člana 41. Konvencije glasi:

"Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci."

A. Šteta

37. U pogledu materijalne štete, aplikanti su tražili isplatu neplaćenih dugova po osnovu presuda. Sud ponavlja da je najprimjereniji oblik naknade štete u predmetima koji se bave neizvršenjem osigurati potpuno izvršenje predmetnih presuda domaćih sudova (vidi *Jeličić*, citirano u gornjem tekstu, § 53, i *Pejaković i ostali protiv Bosne i Hercegovine*, br. 337/04, 36022/04 i 45219/04, § 31, 18. decembar 2007.). Ovaj princip je jednako primjenjiv i na ovaj predmet.

38. Što se tiče nematerijalne štete, g. Kunić je potraživao 4,000 eura (EUR), a drugi aplikanti su tražili 1,500 EUR po aplikaciji.

39. Vlada je smatrala da su traženi iznosi previsoki.

40. Sud prihvata da su aplikanti pretrpjeli bol, tjeskobu i frustraciju zbog toga što tužena država nije izvršila pravosnažne presude domaćih sudova donesene u njihovu korist. Na osnovu pravične procjene u skladu sa članom 41. Konvencije, Sud dodjeljuje 1,000 EUR plus bilo koji porez koji može biti obračunat na taj iznos, svakom od aplikanata.

B. Troškovi i izdaci

41. G. Kunić je potraživao troškove i izdatke koji su nastali u građanskim postupcima pred domaćim sudovima (koji su priznati u konačnoj pravosnažnoj presudi u njegovu korist) i 3,446 EUR po osnovu troškova i izdataka koji su nastali u postupcima pred Ustavnim sudom i ovim Sudom. Ostali aplikanti su tražili 500 EUR po aplikaciji za troškove i izdatke koji su nastali u postupku pred Sudom.

42. Vlada je smatrala da su traženi iznosi previsoki.

43. Prema praksi Suda, aplikant ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo ako se pokaže da su oni stvarno nastali i da su bili neophodni, te da su razumni u pogledu iznosa (vidi, na primjer, *Iatridis protiv Grčke* (pravična naknada) [GC], br. 31107/96, tačka 54, ESLJP 2000- XI). Dakle, aplikant ih je morao platiti, ili ih je bio dužan platiti, u skladu sa zakonskom ili ugovornom obavezom, i oni su morali biti neizbježni, kako bi se spriječila utvrđena kršenja ili osigurala odšteta. Sud zahtijeva da se dostave računi po stavkama, koji su dovoljno detaljni da omoguće Sudu da utvrdi u kojoj mjeri su ispunjeni spomenuti zahtjevi (vidi Pravilo 60 Poslovnika Suda).

44. Imajući u vidu informacije kojima raspolaže i spomenute kriterije, Sud smatra razumnim da g. Kuniću dosudi 500 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima, prije postupaka pred Ustavnim sudom i ovim Sudom. Što se tiče troškova i izdataka nastalih u građanskim postupcima pred domaćim sudovima, Sud napominje da su oni sastavni dio aplikantovog zahtjeva za naknadu materijalne štete o kojem se već govorilo.

45. Sud napominje da ostali aplikanti nisu dostavili dokaze (račune ili fakture) o nastalim troškovima i izdacima. Stoga se njihov zahtjev odbacuje zbog nedostatka dokaza.

C. Zatezna kamata

46. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke, uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Odlučuje* spojiti ove aplikacije;
2. *Proglašava* aplikacije dopuštenima;
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede člana 6. stav 1. Konvencije;
4. *Presuđuje* da je došlo do povrede člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
5. *Presuđuje*
 - (a) da odgovorna država mora osigurati izvršenje domaćih presuda koje su predmet razmatranja u ovom slučaju u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane pravosnažna prema članu 44. stav 2. Konvencije, te također, u istom roku isplatiti aplikantima sljedeće iznose pretvorene u domaću valutu po tečaju na dan izmirenja:
 - (i) 1.000 EUR (hiljadu eura) po aplikantu, kao i svaki porez koji može biti zaračunat, na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 500 EUR (petsto eura) g. Kuniću, kao i svaki porez koji mu može biti zaračunat, na ime troškova i izdataka;
 - (b) da će se od isteka navedena tri mjeseca do izmirenja plaćati obična kamata na gore navedene iznose po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke u periodu neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
6. *Odbija* preostali dio zahtjeva aplikantata za pravičnu naknadu.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanom obliku dana 14. novembra 2017. godine, u skladu s pravilom 77. stavovi 2. i 3. Poslovnika Suda.

Andrea Tamietti
Zamjenik registrara

Ganna Yudkivska
Predsjednica

DODATAK

	Aplikacija br.	Podnesena	Aplikantovo ime i datum rođenja
1.	68955/12	22/10/2012	Suljo KUNIĆ 24/04/1951
2.	7270/15	30/01/2015	Sead KURTIĆ 28/11/1959
3.	7286/15	30/01/2015	Halima KARAHODŽIĆ 23/01/1964
4.	7316/15	30/01/2015	Jaska KAMIŠEVIĆ 23/09/1967
5.	7321/15	30/01/2015	Razim ROŠIĆ 17/08/1961
6.	7325/15	30/01/2015	Esed AHMIĆ 06/04/1966
7.	7336/15	30/01/2015	Behija SINANOVIĆ 23/05/1960
8.	7408/15	30/01/2015	Mirsada ČELIKOVIĆ 19/05/1974
9.	7418/15	30/01/2015	Fatima CEROVAC 27/03/1949
10.	7429/15	30/01/2015	Husein JUPIĆ 22/05/1949
11.	19494/15	13/04/2015	Šaćir MAHIĆ 03/03/1943
12.	19501/15	13/04/2015	Amira HASANBAŠIĆ 13/10/1972
13.	19547/15	13/04/2015	Smail OMEROVIĆ 09/04/1951
14.	19548/15	13/04/2015	Nermina TORIĆ 27/08/1976

	Aplikacija br.	Podnesena	Aplikantovo ime i datum rođenja
15.	19550/15	13/04/2015	Mustafa HALILOVIĆ 05/09/1954
16.	19617/15	02/04/2015	Muzafer HUKIĆ 07/08/1962